

Fra serien : Set Nedefra

Af Jørgen Olsen

OM REVISION AF FOLKEKIRKENS LIV -----

----- OG TEOLOGISKE FORTOLKNINGER

EMNET BEHANDLES I TO SELVSTÆNDIGE AFSNIT:

KAPITEL 1: OM FOLKEKIRKENS LIV

KAPITEL 2: OM TEOLOGISKE FORTOLKNINGER

Kapitel 2 : OM TEOLOGISKE FORTOLKNINGER

INDLEDNING : --- til en åben dialogen

Om det guddommelige og vort behov herfor.

Om 'Gl. Testamente'. Om Jødernes Gud Jahve. Om lovreligion og Moselov.

Om 'Det nye Testamente' sat op overfor det 'Gl. Testamente'.

Om Paulus og de første menigheder

Om Evangelierne og fortolkninger --- etc, etc. ---

Om religion, om Gud, om det at 'tro' på noget.

Hvorfor har vi overhovedet en religion, hvorfor overhovedet tro på en gud ? Det har altid været et vanskeligt emne at drøfte i 'kirkelig regi'. En almindelig betragtning kan lyde om noget med behov for tryghed, for at have en 'magt' over sig til at støtte sig til etc. etc. -- Jeg vil dog gerne gå et skridt videre og se på det som en mere sammensat og måske mere kompleks i vor egen underbevidsthed. Måske omgår vi emnet for ubevidst, og 'flyder' med i traditionerne.

Luther siger i Den Store Katekismus: 'En Gud kaldes det, som man venter sig alt godt fra, og som man tager sin tilflugt til i al nød'.

Men hvad mon psykologerne siger ? I sidste ende er der meget psykologi i situationen. Hvad denne faggruppe siger i al almindelighed ved jeg ikke, *men en psykolog har i en undersøgelse af intelligens udtrykt det sådan, 'at folk der tror på Gud er dummerene end gennemsnittet'.*

Jeg har lyttet til en ide'historiker. Herfra en betragtning om, at mennesket altid har søgt efter det mystiske, om magi, om det overnaturlige og skjulte, det okkulte. Fra middelalderen okkultismen, med alkymi, astrologi og magi, som forløberer for vor tids videnskaber. Videre i dag som antroposofi, teosofi (gudsvisdom, bl.a. med kristen og orientalsk troslære i sig), og flere andre kunne nævnes. Herudover skal omtales menneskers tilknytningen til spiritismen, telepati, clairvoyance o.s.v. ----

Hertil så religionerne, i det omfang vi kender til. --- Religion er således ifølge min ide'historiske oplevelse, blot én ud af mange muligheder, mennesket har og har haft i sig, for opfyldelse af sin forundring, sin søgen efter forklaringer, og ikke mindst af menneskets oplevelser, omkring det der kan forventes at ske efter døden. Altså må vi forstå, at religion kun er 'en' af flere muligheder til at opfylde dette behov. -- *Hvorfor være 'bange' for at indse det ?* Vi skal turde være åbne for den virkelighed vi omgiver os med, også for at vise respekt for andre, hvis vi selv ønsker respekt for det vi som kristne har valgt at tro på. -- Vor hjerne er udviklet til at tænke abstrakt. Der hvor vi i særlig grad adskiller os fra andre levende væsener, er netop ved at have udviklet vore to pandelapper langt mere, end selv de mest udviklede dyr der omgiver os. Det er med disse pandelapper vi bl.a. kan vurdere, tolke, skønne, fantasere, sætte komplekse forhold sammen etc. etc. **Efter min tolkning heraf er det sådan, at menneskets udvikling netop i sig selv, har skabt vor forundring og søgen, og de behov der affødes heraf. Heraf også det religiøse behov.**

2.

Mennesket har altid haft 'guder'. Vi kalder det 'afguder' og 'hedninger'. Grækerne omkring gudeverdenen med Zeus som gudernes konge. Fra vor egen nordiske religion eller mytologi som vi ynder at kalde den, i øvrigt meget identisk med den græske gudeverden, men med Odin som overgud. Det var den 'hedenske' religion der var gældende da kristendommen kom til vort land. Det var den 'tro' der var gældende, da Ansgar kom til landet i året 826, dog uden større held til indførelse af den katolske kirkes kristendom. Mere end 100 år efter, under Harald Blåtand, beretter SAXO hvorledes en fredsaftale med den tyske Kejser Otto den 2., som en del af aftalen skulle pålægge 'dancerne' at overgå til kristendommen. Der blev bygget flere kirker i landet, men folket var stadig af 'hedensk' opfattelse. Under sønnen Svend Tveskæg blev kirkerne nedlagt og benyttet som hedenske offersteder. ---- Det hedder fra Saxo, at 'folket' frydede sig herover. Senere gennemtvang Sved Tveskæg dog kristendommen, mod at en del hedenske traditioner fulgte med. -- Dette vor egen historiske beretning, mere eller mindre fiktion, for vi har kun Saxo (reelt Absalon) som beretter. -- **Måske en sammenhæng der kan vise en vis identitet, med forholdene omkring jødedom og kristendom.**

Den 'nye pagt' --- til erstatning af den 'gamle pagt'.

Jeg søger et opgør med Gl. testamente, og ikke mindst Mosebøgerne. Danske teologiske forskere har været medvirkende i en forskning, der ser kritisk på beretningernes rigtighed i disse bøger. Lad os få det frem !! Det vides at man i jødernes landflygtighedstid (587 til 538 f.kr.) og tiden efter, redigerede det daværende materiale, til det vi kender i dag, i vor 'kanoniserede' del af vor bibel. Det (+ mere) er det der er blevet til jødernes religionsgrundlag, lige netop formet til krig, til at forskrække 'fjenderne' og opildne jøderne selv til krig. --- Gl. Testamente bør som 'kanoniseret' skrift, tages ud af kristendommen. Det er for mig alene en historisk beretning, med endog betydelig usikkerhed, men en beretning som var gældende religion, da Jesushistorien blev udlevet i jødernes land. Det jødiske grundlag ødelægger kristendommens indhold og gudebillede. ---- Og er en hindring for fred i Mellemøsten. ---- Jødedommens gud er en "Hærskarernes Herre", --- en krigsgud.

Der er så megen teologisk forskning om Gl. Testamente, at jeg i dog går så langt, som at støtte mig til den betragtning, at alt hvad der er fra før 6 - 700 f. kr. må betragtes som fiktion, og resten som meget usikker i sit grundlag, en vurdering sat sammen med andre betragtninger i dette oplæg. Alligevel 'flytter' det ikke på traditionerne i vor kirke.

Profeterne bør vi også rette opmærksomhed på. Jeg fristes til at tage et eksempel frem fra profeten Esajas. Det er underligt, at alle disse profeter samles i en kort tidsperiode, et 'tidsfænomen' der helt uddøde. Her efterlyser jeg yderligere teologisk viden om faktiske forhold. F.eks. om hvad de spiste, drak eller om de 'røg' noget der kunne gøre dem 'høje' og dermed bringe dem i en særlig tilstand. Eller var det Clairvoyance, hvorved man med en udviklet evne (tror) man kan se noget i fremtiden, eller blot mennesker der vurderede på tingenes tilstand, og lod 'forudsige' meninger. --- På et kursus i Gl. testamente for en tid siden, kunne den forelæsende teologiske forsker og professor oplyse, at man i dag er vidende om, at det at blive 'profet' var noget 'man' stod i lære som.

Der var imidlertid visse kriterier der skulle opfyldes for at komme i en sådan 'skole'. Om én af disse kriterier vides det, at 'man' bl.a. skulle kunne komme i 'ekstase'. Med den oplysning forekommer det mig som en sammenhæng med mangt og meget i såvel Gl. og Ny Testamente. Vi ved også, at der er kristne menigheder eller 'sekter', der direkte dyrker 'ekstase'. En nytestamentlig forsker antyder endda, at det måske også var det der skete 'pinsedag', da apostlene var samlet, og 'kirken' blev grundlagt. Det beskrives imidlertid som 'tungetale'.

Men vel er der udsagn i profetierne jeg standser op ved eksistensens af, som f.eks. i Mikas bog kap 5,1, der har identitet med Johs. Evangeliets prolog (kap 1,1), - fra 'fordum', - før alt blev til ved det'. --- Er det mon to uafhængige udsagn, en forudsigelse eller er det en bevidst søgen efter sammenhæng. (Mika levede på samme tid som Esajas). --- Der er Jeremias (ca. 600 f.kr.) kap. 31,31-34, jeg andet sted argumenterer ud fra.

Her modsat rettet, tager jeg et eksempel frem som omtalt fra Esajas Kap 9, 1-8, der hvert år er en del af kirkelæsningsen (hellige lektie) juleaften/juledag eller i sammenhæng hermed. Teksten indeholder bl.a. følgende 'Et barn er født os, en søn er os givet o.s.v. og om Davids slægt etc'. --- Bemærk teksten er i nutid. -- Hvorfra kommer det, at dette udsagn skulle være en forudsigelse om Jesus ? Esajas 'blev kaldet' ca år 740 f.kr. Således måske skrevet på den tid Akas var konge. Israelerne var under meget stort pres fra omgivelserne på dette tidspunkt. 'Fjenderne' generobrede land. Jøderne var trængte. Kong Akas var 'ugudelig' og var ikke som Esajas ønskede. Han dyrkede guden Baal. I en krig gik Galilæa tabt.

3.

Når jeg læser teksten i den sammenhæng, så vurderer jeg det sådan, at der udmærket kan være en begivenhed omkring forfatteren på det aktuelle tidspunkt, om en søn af en evt. anden 'gudfrygtig' kongedætter der er født, og som man venter skal komme til at ligne David og hans nærhed til Gud. Men i vor kirke bruges teksten som om det er Jesus der omtales og forudsiges. **Det kan forekomme som en manipulation, og en bevidst linie i, at fremelske en sammenhæng mellem det Gl. og Nye Testamente.** Jøderne har aldrig anerkendt den sammenhæng, hvorfor gør vi det ?? *Hvorfor ikke sige det er Serubabel (hærføreren efter landflygtigheden, og af Davids slægt) eller --- Sharon, der er forudsagt ? ---*

Hertil den oplysning jeg har, at der eksisterer et videnskabeligt materiale over Jesu anetavle der viser, at Jesus ikke var af Davids slægt. I sammenhæng hermed berettes, at hverken Maria eller Josef var af Davids slægt, og at de således ikke var i Betlehem ved Jesu fødsel af den grund. Desuden at det omtalte 'mandtal' (folketælling) ikke så meget handlede om at 'tælle' personer, som at optælle, 'gøre status', over menneskers værdier, ejendomme etc., af hensyn til beskatning til den Romerske Kejsar. Man ved at Josef rejste rundt i landet og byggede, og har måske uden det vides med sikkerhed, haft en eller flere ejendomsbesiddelser i Betlehem. --- Oplysningerne kommer fra teologisk velanskrevne kilder. Men 'min kirke' har aldrig berettet herom.

Mine betragtninger omkring Gl. Testamente er kontroversielle. Jo mere jeg har bearbejdet dette emne, jo mere ser det ud til, at sammenhængen med vor 'nye pagt' slet ikke er så stor som vi officielt gør den til. Omkring Messiasforudsigelserne, bl.a. i Esajas (såvel 1. som 2. Esajas), kan jeg ikke få øje på en forudsigelse af Jesus, men alene om en krigsherre. På et kursus med en teologisk professor, har jeg forelagt mine betragtninger. Den pågældende sagde 'det kan læses som du gør, men det kan også læses på anden måde'. -- Hermed erklæret tvetydighed. -- At tale og skrive tvetydigt, har tilsyneladende været en del af tiden (f.eks. ca 650 til 450 f.kr., altså før, under og efter Babylons tiden). Det er i samme periode vi historisk finder Oraklerne, hvoraf Oraklet i Delfi (ca. 550 f.kr.) er mest kendt. Svarene herfra var altid tvetydige.

Lov-religion og Fortolknings-religion.

Udgangspunktet er at kristendommen ikke er en lov-religion. Kristendommen er en 'fortolkningsreligion'. Det betyder at kristendommen til stadighed burde være i bevægelse, efterhånden som 'ny viden' kommer frem. --- Hvis vi nu endelig skal benytte noget fra Gl. Testamente, vil jeg henvise til Jeremias 31, 31-34. Jeremias (ca. år 600 f.kr.) var en oprører i forhold til andre profeter. Han skrev anderledes, og fik mange modstandere, bl.a. kongen på den tid.

Dette sammenfaldende med Hebræerbrevet 8, 6-14. Jeg vender tilbage til det nedenfor, men her som udgangspunkt. Ikke kun fordi det står hvor jeg her angiver, men fordi det er blevet min personlige tolkning. Den 'nye pagt' ved Jesu blod, gjorde op med den 'gamle pagt', der var bygget på et grundlag, som Gud ikke anså for en rigtig forståelse af hvem han var. Hvem der er forfatter af Hebræerbrevet vides ikke. Men det må antages at være skrevet til en jøde-kristen menighed (Hebræerne). I øvrigt ret sent, måske omkring år 90. --- Teksten siger, at 'loven' ikke længere eksisterer, men **at Gud vil give loven i vort sind og i vore hjerter vil han skrive den.** --- Min forståelse er her 'samvittigheden'. Nemlig den 'samvittighed' der dannes i os, hvis vi lader os modtage og opdrage i, hvad Jesus lærte os ---- Og endelig med citat fra Hebr.brevet 8, 11 **'Jeg vil nådigt tilgive deres uret og aldrig mere komme deres synder i hu'.** ----- I Kap 8,13 siges, **at den 'Nye Pagt' er erklæret som udskiftning af den 'gamle'.** **Citatet lyder: (fra 1948 udg.) "Når han siger en 'ny pagt', har han dermed erklæret, at den første er forældet; men det, som er ved at blive forældet og gammelt, er nær ved at forsvinde".**

Synds-begrebet er 'jødedom'. Det er udtrykket om den der overtræder 'jødernes lov' (Moseloven), der netop var både en religiøs og en samfundsmæssig lovsamling. De to elementer var dengang uadskillelige. Vor kristne verden i dag, er meget anderledes. Vort samfund 'reguleres' i dag på grundlag af vort samfunds regler/love, udformet af samfundets lovgivende forsamling. En overtrædelse af vore love benævnes som 'forbrydelse' eller blot 'overtrædelse'. Men reglerne er ikke nødvendigvis regelsæt for kristendommens opfattelse, men alene et regelsæt som borger i samfundet. ---- I dåbsritualet står netop, at den almægtige Gud, Jesu fader, **"har genfødt dig"**. Det gamle legeme er 'druket' i dåbsvandet, og nu genopstået fra 'de døde', som Jesushistorien beretter om Jesus selv, samt fra Paulus's brev til Titus 3,5 og Rom 6,3-8, -- og videre: **"Og givet dig syndernes forladelse"** ----- og yderligere om at blive styrket med Guds nåde etc. etc. -- **Synden er dig forladt, et nyt grundlag er skabt. -- Må det så blive indgangen til at sige 'nu er det nok', overfor den kristne kirkes evindelige forkyndelse om 'syndighed'.** Vi kan gøre noget forkert, men det er noget ganske andet. I Apostlenes Gerninger omtales 'apostelmødet' (ca. år 48). Her blev det stadfæstet, at 'vi' hedninge-kristne blev frigjort af Moselov. --- **Fri af lovreligion, --- Indgang til fortolkningsreligion. ---**

4.

Således fortolket: I kristendommen er Jesusberetningen og Jesu udsagn og lignelser til os, til vort liv og eksistens, netop et opgør med lovregler, --- men givet til 'fortolkning' af vort eget livs indhold. --- Og som grundlag for fællesskabet i den kristne menighed.

Den 'gamle pagt' er alene en historisk beretning, om den pagt der var religion på den tid og det sted, hvor Jesusberetningen blev til.

En erindring !

Som et udgangspunkt i 'min verden'. Jeg har fået den kristne indlæring fra barndommen. Jeg gik i en kommuneskole i de første år af min skoletid. I denne kommuneskolen havde jeg en såkaldt førstelærer, der var stærkt præget af Indre Mission. I dag erindrer jeg næppe anden religionsindlæring end i Gl. Testamente. Således en udtalt indlæring i jødedommens Gudsopfattelse. Jobs Bog husker jeg stadig fra den tid. -- Jeg blev konfirmeret af en præst med tilsvarende religiøs opfattelse.-- Det var hos denne præst jeg oplevede noget skelsættende ved konfirmationen. Konfirmationen foregik i øvrigt over to søndage. Første søndag at bekræfte sin 'dåbspagt', og anden søndag at komme 'til alters'. Ved denne første altergang, for det var ikke dengang tilladt at komme til alters uden at være konfirmeret, brugte denne præst at give håndspåleggelse med ordene om, at **'tilsige mig alle mine synders nådige forladelse'**. Jeg vidste godt at det var sådan. Men situationen satte sig alligevel sine dybe spor i min religiøse verden allerede dengang. **'For med hvilke ret kunne denne præst tilgive mig evt. 'syndere' ? -- Endelig, hvilken 'syndighed' havde jeg begået ?**

EN RÆKKE BETRAGTNINGER: 7 punkter til en åben dialog

Punkt 1. Kirken, Præsterne, Forkyndelsen og Sproget.

Ved et kirkeligt menighedsmøde jeg engang deltog i, blev holdt et foredrag af en præst, om biblen og dens sammenhæng. Jeg tager eksemplet frem, fordi det netop er et billede på det 'ortodokse' teologiske grundlag, vor kirke stadig står for. --- Ingen tvivl om, at 'præsteløftet' (omtalt i mit kap.1), er en håndfæstning, der hindrer teologens viden i at blive benyttet i præstetjobbet, netop i den forkyndelse præsten er sat til at udføre. --- Ud fra det konkrete gør jeg mine betragtninger og kommentarer, som et yderligere bidrag til dialog og bevægelighed.

I omtalte foredrag blev det indledningsvis udtalt, at det Nye Testamente som kristendommens grundlag, havde 'loven' tilfældes med Gl. Testamente. Desuden med citat: 'Det nye Testamente er en integreret del af Gl. Testamente og Gl. Testamente en integreret del af det Nye Testamente'. Citat slut. I min teologiske indlæring hedder det, at det der i Gl. Testamente omtales 'om den der skal komme' (Messias), er det et håb til folket o, at der skal komme en 'konge og krigsherre' som David, der igen kan forene 'hele riget'. Kun under David var riget samlet. Og det ca. 1000 år før Jesus levede. Jesus blev korsfæstet af Romerne, netop fordi han blev udlagt som denne kommende konge. På korset stod der netop INRI, oversat til 'Jesus af Nazaret, Jødernes konge'.

Jeg påpeger den opfattelse, at kristendommen ikke er en lov-religion, og at sammenhængen mellem de to 'pagter' ikke er større, end man selv gør den til. På Jesu tid havde 'man' (jøderne) ikke anden religion end jødedom. Hvorfor så ikke netop anerkende Jeremias. 31,31-33 og bl.a. Hebr.brevet kap. 8,10, **(Jeg vil give mine love i deres sind og på deres hjerter vil jeg skrive dem)**. Hvorfor anerkender kirkens præster ikke denne tolkning, når jeg siger, at her står at 'loven' erstattet af 'samvittighed' (se Romerbr. Kap 2,14-16). --- **Jeg efterlyser en kirkelig teologisk forklaring. Jeg anser det som et væsentlige element i kristendoms-begrebet, når en Folkekirkepræst udtaler sig som anført.**

Ligeledes i dette foredrag blev Guds almagt omtalt som en uomgængelig kendsgerning. -- Den kirkelige apostolske trosbekendelses indledende 'forsagelse' af Djævelen etc. stadfæstet som gældende kristendom, trods det at kristendommens Gud er 'monopolist'. Forsvaret blev givet ud fra bl.a. at det var Grundtvig som hovedmand bag tilføjelsen (ikke med i oprindelige trosbekendelse fra oldkirken, men måske kendt fra samme tid). Samtidig stadfæstet af, at Jobs bog (ca. 350 f.kr.) var den 'mest betydningsfulde beskrivelse' i Gl. Testamente.

Således en stadfæstelse af en Gud og en Satan, hvor Gud 'gamblere' med Job for at vise Satan sin 'magt' og Jobs styrke i 'Gudstroen', hvor Gud dræber alle Jobs børn og hans hustru med. -- For mig er det en uhyrlig beretning, og Jobs bog har for mig intet med kristendommens Gud at gøre. Kristendommens Gud er 'monopolist' og står ikke ved siden af en 'anden Gud' som f.eks. Satan, eller er et modstykke til Satan (Djævelen). Det er ren jødedomsbekendelse. -- **Den kristne Gud er en nådens, kærlighedens og barmhjertighedens Gud. -- Hvorfor forties dette forhold ?**

Som afrunding heraf kan siges: Hvis teologerne mener, at 'det onde' er identisk med en guddommelig kraft (Djævelen som modstykke til den 'gode Gud'), så er det en forflygtigelse af det jeg betegner som det egentlige grundlag for 'det onde'. Ifølge et leksikon, er Satan søn af Mosesguden (jødeguden) Jahve. En af flere sønner, men altså den søn som ville bekæmpe sin far, guden Jahve.

5.

Den jødiske gud Jahve, kan således ikke være den kristne Gud, for enkelte evangelister (bl.a. Matt.), har gjort Jesus til Guds søn, tilmed som 'den eneste søn'. Dog skriver Matt. (4.1-11) og Markus og Lukas, om Jesus der fristes i Ørkenen (af satan) i 40 dage. Jesus omtales som 'alene' i ørkenen. Kunne det derfor ikke vurderes efter vor tids kendskab til psykologi, eller f.eks. som fra Søren Kierkegaard i 'Sygdommen til døden', hvor han skriver om 'fortvivlelse'. Kan det beskrives ikke netop være efter datidens opfattelse af 'fortvivlelse', eller en 'indre' kamp med sig selv ? Benævnes ofte som 'ond ånd'

Satan-begrebet (på græsk Djævelen) er således blot bragt videre fra jødedommen ind i den gældende fortolkning, og har ingen mening i kristendommen !!! **Det gældende synspunkter om djævelen, skubber 'det onde' uden for os selv. Hermed et forsøg på at gøre sig selv 'god nok'. -- Mit synspunkt er, at 'det onde' kommer fra menneskets egen egoisme, og for at forstå os selv og 'det onde' i den sammenhæng, skal vi have psykologien med ind i forståelsen, og i forståelsen af vor egen 'gøren og laden'. Men den teologiske verden har tilsyneladende ikke opfattet, at der er et fagområde der hedder psykologi.**

Freuds betragtninger om menneskets egoisme fra fødsel til grav, anser jeg meget langt som fortsat gældende teori om os selv. – Efter min vurdering er det største problem i et menneskes liv, og ikke mindst i et kristent liv, at administrere sin egen egoisme. Vi kan heller ikke vise 'næstekærlighed', uden at afgive en del af den medfødte egoistiske opfattelse i os selv. Jeg efterlyser psykologien i hele dette emne, og diskussionen om eksistensen som menneske.

Desuden støtter jeg mig til en betragtning af, at mennesket i sin oprindelige udvikling, måske slet ikke er et 'flokvæsen', men at vi blot har valgt at leve sådan. Det sætter problemet omkring egoismen i yderligere aspekt, fordi denne egoisme netop skal bearbejdes, for at leve sammen. Kan man ikke netop betegne 'opdragelse' som det at lære at 'administrere' sin egen egoisme ??

Punkt 2. Aposteltiden, Paulus, Kvindernes forhold

De første menigheder ! Vi skal have øget opmærksomheden på de første menigheders liv og dannelse, herunder Aposteltiden, bl.a. omkring Paulus. Vi har og har haft en mellemliggende tid, hvor magthavere, såvel indenfor som udenfor kirken, har brugt kirken til magtudfoldelse, og fordrejet mangt og meget. Det skal vi have filtreret fra. Kirken blev bl.a. i den periode præget af en kvindefjendsk holdning, jeg ikke mener den kristne kirke skal ligges til last i sin oprindelse, trods det kulturelle grundlag der var. Romerriget var klart kvindeundertrykkende på den tid, medens det Græske Sparta (Athen) havde en anderledes kultur. I Jesu liv har vi et antal kvinder der efter min opfattelse bliver behandlet værdigt af Jesus. Lad os bl.a. samle os om Maria Magdalene som eksempel. Den Maria det berettes om, som stod ved Jesu kors på Golgata sammen med Jesu mor. Maria Magdalene var den der først så graven tom. Herved blev hun et vidnesbyrd, hun blev 'apostlenes apostel'. Men efterfølgende magthavere ville noget andet. Hun blev udhængt på uværdig måde. --- Men, for der er et 'men' i denne sag. Hvor var hun i de første menigheder ? I min tilegnelse af teologi indgår oplysninger der siger, at hun har rejst meget rundt omkring Middelhavet. Hun hævdes bl.a. at være 'begravet' fem steder i lande på den nordlige del af Middelhavet. Det er et vidnesbyrd om 'opmærksomhed'. Det fortæller mig noget om, at hun har haft en stor plads hos nogle menigheder, før hun blev bagvasket af eftertiden. -- Et videre forløb i kvindesyn er en oplysning om, at en del menigheder i Middelhavsområdet havde kvindelige forstandere, indtil menighederne voksede sig så store, at forhandlinger med Romerske myndighed ikke kunne undgås. Beretningen siger mig, at Romerske embedsmænd ikke ville forhandle med kvinder, hvorfor epoken sluttede, og eftertiden satte sin dagsorden. --- Der er brug for yderligere opmærksomhed på de tidlige kristne menigheders kvindesyn. Jeg ser det af betydning for os i dag at kende mest muligt til de forhold, hvor vanskeligt det end kan være. Meget tyder nemlig på, at der i forhold til datidens normer, var udtalte lighedskriterier. Om den store menighed der ret hurtigt blev dannet i Rom berettes, at den i særlig grad samlede romerske kvinder, fordi de her fik rettigheder, som lå helt udenfor deres daglige vilkår.

Maria Evangeliet bør efter min opfattelse have en opmærksomhed, idet der heri sendes et 'signal' om Maria's placering i forhold til Jesus og disciplene, jeg mener skal med i samlet vurdering. (Marie Evangeliet er ikke en del af den kanoniserede bibel, men kan tilsendes).

Punkt 3. Videre om Paulus.

I denne sammenhæng skal vi have Paulus med i betragtningerne. Han udlægges for kvindehader. Det er jo ikke mindst i kraft af 1. Korinterbrev kap 14 vers 34 - 36, om at kvinder skal tie i forsamlingen. Det er tillagt en betydning, da Paulus netop oplyser, at han selv skriver dette brev. Dog tilføjer han i vers 35, 'som også loven siger'. -- Det er det udsagn der fortsat giver anledning til modstand mod bl.a. kvindelige præster, ja endog fra deres nuværende mandlige kollegaer. Det forekommer 'rystende' i vor tid og i vort samfund.

En Paulusforsker, universitetslektor Sigfred Pedersen, har bl.a. i en artikel i Præsteforeningens Blad 1991/11 skrevet herom, under overskriften "*Det har Paulus aldrig sagt !*". Om netop dette forhold (1. Kor 14, 34-36) **citeres herfra** : "**Flere fremtrædende forskere er derfor også af den opfattelse, at de (versene 34-36) repræsenterer en senere indføjelse (interpolation) i den oprindelige tekst, ikke foretaget af Paulus selv, men derimod af en redaktør, der senere udgav Paulus's breve samlet (Corpus Paulinum) omkring år 100 e.kr. under indtryk af den senere kirkelige udvikling**". **Citat slut.** -- Jeg henviser i øvrigt til artiklens helhed herom, fordi jeg anser det som væsentligt, når vi taler om fornyelse i læsning og fortolkning. ---- Paulus var jøde af oprindelse, og uddannet skriftklog i Jerusalem, men har vist os, at kunne lægge sin farisæiske opdragelse bort i sin kristne forkyndelse. -- I sammenhæng med ovennævnte citat kan tilføjes den teologiske oplysning, at han såvel var vidende om, som direkte godtagende af et antal kvindelige forstandere i menighederne som tidligere omtalt.

Vi vil i Thomas Evangeliet i logion/pkt. 114, opleve en stærk kvindefjendsk holdning fra apostlen Peter overfor Maria. (Thomas Evangeliet er ikke en del af den kanoniserede bibel, men kan tilsendes). -- Her kan så læses hvad '*Jesus sagde*' til Peter. -- På tilsvarende vis må vi gøre det klart, at der kan være personer omkring Paulus, der har et kvindesyn identisk med det romerske, således som muligt eksempel Paulus's skriver Tertius, som skriver en del af Paulus's breve, uden dog at vide om det er sådan. Men sagen er, at Paulus kun selv har skrevet et par af sine breve, og der hvor han har gjort det, skriver han at det er ham selv. Kan Paulus teologisk set 'gøres fri' for direkte ansvar for kvindefjendske udsagn, **trods tid og kultur**, ikke mindst i Romerriget, så må og skal det komme ham til gode. ---

Paulus er så central en person i Aposteltiden, at al viden om ham og evt. begrundet antagelse må lægges frem. Paulus er den første der nedskriver (ca. år 45 til 64). Han er den første skrivende forkynder, herunder den første 'fortolker' omkring det at være et kristent menneske. -- Men skrevet/forkyndt efter datidens normer, kultur og traditioner. -- Af Paulus kan vor tids forkyndere lære noget om 'modet' til at tale om det kristne menneskeliv, -- men altså menneskelivet i vor tid, --- her og nu.

Punkt 4. Om 'Stjernen', om de 'vise' mænd og andre betragtninger.

Jeg fortsætter i samme linje. Her omkring Betlehemsstjernen. For nogle år side besøgte jeg et lille observatorium. Det var en sommeraften. Stjernehimlen blev overskyet, så vi gik indendørs.

Der fulgte et foredrag af en astronom. Han blev spurgt af en deltager, om hans viden omkring Betlehemsstjernen. I vor kirkes forkyndelse gennem tiden, har det heddet, at Gud satte denne 'stjerne' på himlen (jf. teksten i Matt. 2,1, om vismændenes omtale af stjernen). **Astronomen fortalte følgende: Betlehemsstjernen omtale er sammenfaldende med et astronomisk fænomen, der sker hvert 794. år. (Senere oplysninger tyder på hyppigere fænomener). Fænomenet er, at Jupiter's, Saturn's og Venus's baner i rummet falder ind over hinanden. Herved giver de tre planeter et særligt kraftigt lys. De støder ikke sammen, for de ligger i hver sin afstand fra solen. Men sammenfaldet giver en helt særlig lyseffekt, som minder om den der omtales i sammenhæng som 'Betlehemsstjernen'. Dette fænomen fandt i datiden sted ca. 7 år før vor tidsregning.**

Lige fra min skoletid har jeg lært, at vor tidsregning ikke var helt præcis, men skulle føres nogle år tilbage. -- Men i kirken har jeg aldrig hørt om ovennævnte beretning. ---- Fra teologisk side har jeg i forlængelse heraf fået berettet, at de omtalte tre vismænd fra Østerland (alene ifølge Matt.), må have været tre astrologer/astronomer der er kendskab til. -- En fra Asien, én fra Europa og én fra Afrika.

Begge forklaringer er siden bekræftet og suppleret fra mine teologiske kilder som en viden man teologisk er bekendt med. Teologiske præster, burde således tilsvarende have modtaget denne viden i deres studier. Men således uden at bringe den videre til deres menigheders 'lægfolk'. En yderligere tilføjelse til beretningerne er, at man i dag skulle være vidende om eller antage, at når disse 'vise mænd' tog forbi (eller 'inviteret' ind hos) kong Herodes i Judæa (år 37 f.kr - 4) kan det have været fordi han var meget optaget af den tids eneste egentlig videnskab 'astronomi' og dens beslægtede 'astrologi'. Det berettes, at Herodes lyttede meget til 'astrologer' og lod sit liv styre heraf. Der skulle således være tale om en betydelig viden omkring stjerner på det tidspunkt. Således måske også om omtalte fænomen, om tidspunktet og stedet, hvor det aktuelt ville være særlig synligt. Således har de 'vise' mænd antagelig rejst efter fænomenet, før det var synligt i Betlehem. --

Den faktiske viden må frem. Det kræver tiden og fremtiden. Hvorfor holder kirken dette tilbage ?? Vi skal kunne tale om faktiske forhold, der hvor virkeligheden er til stede, ---- midt i evangeliernes beretninger.

Videre omkring vor tidsregning. Ovenfor det omtalte en mulig forklaring af Betlehemsstjernen, og heraf en tidsmæssig placering til måske 6 - 7 år før vor tidsregning. Et supplement hertil kan nævnes følgende, med en oplysning fra 'vel informerede' teologiske kilder. --- Den omtalte 'folketælling' eller 'mandtal', som Luk 2,1-7 beskriver var den første medens Kvirinius var landshøvding i Syrien. Der har ikke været særlig mange af disse folketællinger berettes det, så det menes at kunne blive fastslået, at den der beskrives reelt har fundet sted, netop 6 eller 7 år før vor tidsregning. --- Altså således en tidsmæssig sammenhæng med 'stjernen'.

I øvrigt kan jeg ikke undlade en anden betragtning i denne sammenhæng, der som så mange elementer i kirkens læsning og forkyndelse, i det væsentligste er bundet til **Mattæus Evangeliets omtale**, men hvortil jeg efterlyser en mere kritisk teologisk opmærksomhed på sammenhænge og deraf fortolkninger af helheden. --- Ifølge Matt. (**kun i Matt. 2,13-15**) flygtede Josef og Maria med Jesusbarnet til Ægypten, og blev der indtil Herodes døde. Da vendte de tilbage til Galilæas egne. ----- Så kommer Luk. 2,39-52. Her er en afvigelse, **Lukas skriver ikke om Ægypten**, men alene om at 'de' tog tilbage til Galilæa. I kap. 2,41 - 52 taler Lukas (**og kun Lukas**) om Jesus i Templet 12 år gammel, og som 'meget kyndig'. ---

Men det er Mattæus's beretning der 'tegner' historien, hvorfor mon ? Jeg forsøger en mulig forklaring under punkt 6. Men lad os blot holde fast heri og se på tid og sted. Herodes døde år 4 ifølge vor tidsregning. D.v.s. at så har Jesus været 11 år (7+4), inden Josef og Maria er vendt tilbage til Galilæa.

Kan det forklare noget om, hvorfor det er første gang vi høre om et besøg af dem i Templet ? Altså efter hjemkomsten efter 11 år i Ægypten. Det kan have været et isoleret miljø at have levet i Ægypten i de år, hvis altså beretningen er rigtig. De har sikkert levet stærkt centreret om den jødiske tro. Måske strengt som efter farisæiske traditioner. Min fornemmelse kan pege i den retning. Det har måske været naturligt at 'danne og forme' sine børn i det fremmede, til det man var flygtet fra. Måske en 'naturlig' forklaring på Jesu viden i en alder af 12 år. Jeg har en oplysning der fortæller om Jesu broder Jakob, der af jøderne fik tilnavnet 'den retfærdige', fordi han holdt Moseloven så strengt som nogen farisæer, hele livet igennem, trods det at være 'kristen'. Hvad er mon en faglig teologisk vurdering heraf !??? Jesu viden i templet, er ikke nødvendigvis 'visdom fra Gud', men måske alene fra egen indsats, og forældrenes med. --- Også selvom det ikke er Mattæus's beretning om Ægypten, men Lukas's om 'at de tog tilbage til Galilæa'. ----

---- Og videre under det jeg benævner som andre betragtninger, finder jeg anledning til at trække noget ganske andet frem. Nemlig det seneste evangelium der er fundet. Evangelium betyder blot budskab, så mere og andet bør vi ikke ligge i det begreb. --- **Men jeg finder anledning til at omtale Thomas Evangeliet.** Jeg har deltaget i flere kurser hvori det har indgået, og under ledelse af den teolog, der mere end nogen har indtegnet sit navn omkring forskning af bl.a. Thomas Evangeliet, nemlig Professor Søren Giversen.

Sammen med en række skrifter, blev Thomas Evangeliet fundet i nogle forsejlede krukker i 1945 i Nag Hammadi nordvest for Luxor i Ægypten. Tilfældigheder bevirkede, at en præst fik reddet disse skrifter fra at blive til brænde hos de lokale bønder der stod bag fundet. Tilfældigheder gjorde, at det blev en dansk forsker (Søren Giversen) der kom til at stå centralt i forskningen heraf. Det kom til at foregå mit under Sueskrisen i 1950'erne, og gjorde det vanskeligt at få tilladelse for adgang til fundene. Men som dansker blev der åbnet mulighed for Søren Giversen. **Jeg henviser til en videofilm herom der hedder 'De Hemmelige Ord', instrueret af Lone Alstrup og Anna Hjort, og som kan lånes på bibliotekerne.**

Der er måske stadig teologiske uenigheder om Thomas Evangeliets oprigtighed, om det er at betragte som et 'gnostisk' skrift, altså et ikke anerkendt kristent grundlag, eller som Søren Giversen og andre mener, at det er et 'apokryf' skrift, altså et skrift der må anerkendes i kristen sammenhæng, men uden kanonisering (godkendelse i biblen). --- Ifølge forskerne menes det at være skrevet af disciplen Thomas.

Evangeliet indeholder 114 Jesuord. Mange af disse er sammenfaldende med Jesuord i de kendte evangelier. Andre er helt ukendte. --- Jeg mener man bør kende til Thomas Evangeliet og dets indhold, og tilsvarende Maria Evangeliet som en del af en samlet helhed i vor tids fortolkninger. --- Thomas Evangeliet taler ikke eet sted om tro, men giver en lang række gode læresætninger til livet som menneske. (Som tidligere omtalt kan begge tilsendes)

Punkt 5. Mere om "det Lutherske".

Hvad er egentlig 'syndigt' i kristen forstand !!?? Og hvad tjener det til formål, hvis vore syndere er os forladt ved den Lutherske dåb. Indser imidlertid at have handlet imod den givne lære, da må vi søge at forbedre os i 'vort liv og levned'. Tilgivelse er givet, ingen 'synd' tilregnes os. Derfor forpligtes vi alene til at være selvkritiske. Dette som en naturlig forpligtelse. --- I kristen ydmyghed kan vi bede "hjælp os hertil". --- Vær med til at sætte fokus på den uhyrlige tale om 'synd' når det drejer sig om Folkekirken. Det at gøre 'noget forkert' gør vi måske ofte, for menneskelivet er vanskeligt at leve. Begrebet 'synd', ser jeg mere i relation til, at Jesus vandrede i et jødisk land, hvor jødernes Gud straffede 'syndighed' ved 'lovens' overtrædelser. – Det gør den kristne Gud ikke, han er kærlig og eftergivende. --- Vore 'syndere' er os forladt. – Et sådan grundlag giver et langt mere opløftende grundlag til at samle folket på.

Sæt dette op mod Hebræerbrevet kap. 8, 6 - 14, hvoraf fremgår et citat fra Jeremias Kap 31,31-34. Dette ikke specielt fordi det står i Jeremias og Hebræerbrevet, som tidligere omtalt, men fordi det efter min vurdering er essensen af meget andet der er sagt og skrevet herom.

For overskuelighedens skyld citerer jeg igen og fastholder teksten i Hebr.brevet. kap 8, 13 med citat **"Når han siger en "ny pagt", har han dermed erklæret, at den første er forældet; men det som er ved at blive forældet og gammelt, er nær ved at forsvinde". Citat slut.**

Den Lutherske kirke trænger til renovering, og med en frigørelse af jødedom og resterne fra den katolske tid. Lad os begynde med at sætte den Lutherske dåb og nadver på dagsordenen og det evangeliske grundlag herfor, som et godt udgangspunkt. Lad os lære at forstå de givne ritualers indhold og formuleringer. De bliver blot 'sagt' som rutine. – Det Lutherske opgør med den katolske kirkes normer, blev aldrig gennemført til det fuldkomne.

Punkt 6 Summa summarum - Evangelister og personlige tolkninger

Endnu engang siger jeg : Det er ikke ved kirkegang man lære at 'vide mere'. --- Efter at have læst en del teologi gennem de seneste år, forfærdes jeg over, hvor lidt jeg som kirkegænger og som del af kirkelige menigheder, har fået af information hidtil. --- Det må antages at have været en bevidst handling og linie, fra kirkens og dens præsters strategi gennem tiden og frem til nu.

Jeg har aldrig i min 'kirketid' hørt om **"to - kilde teorien"** omkring evangeliernes tilblivelse. Om Markus som den ene, der levede tæt sammen med (Simon) Peter, og ved sin nedskrivelse af evangeliet omkring år 70, var en form for sekretær eller tolk hos Peter i Rom. Samt den anden kilde, som dog blot er en antagelse (hypotese), og af en tysk teologiforsker blot benævnt Q (fra det tyske Quelle, på dansk kilde). Tilsyneladende alene en mundtlig fortæller/kilde.

Mattæus Evangeliet har altid stået som det første i det Nye Testamente. Først ved mine teologiske studier får jeg oplyst den mulige årsag, at man tidligere troede, at dette evangelium var det første, og i øvrigt at man gennem århundrederne har troet, at forfatteren var disciplen Mattæus. Teologer kan så fortælle i dag, at det ikke er tilfældet, og at evangeliet er skrevet efter Markus, nemlig omkring år 80. Den hidtidige opfattelse kan være en mulig forklaring på, hvorfor det er Mattæus's beretninger, der har fået størst betydning i den 'kristne forkyndelse'. Blot nogle enkelte eksempler som bl.a. Marie og Josef's flugt med barnet til Ægypten, om de 'vise mænd', om 'Betlehemstjernen', om 'Bjergprædikenen' og meget mere, som alene er beskrevet i Mattæus. I modsætning til Markus og Mattæus, der begge var jøder og vel funderet i 'skriften', så var Lukas hedninge-kristen fra Lilleasien. Han havde levet en del sammen med Paulus, især på dennes tredje rejse. Lukas Evangeliet er det tredje i denne sammenhæng fra ca. år 90,

Så endnu en kritisk betragtning. Jeg har aldrig hørt om 'synopsen' (Evangelierne synoptisk sammenstillede), før mine teologiske 'vandringer'. Den første af disse er udgivet omkring 1951. Altså eksisteret i mere end 50 år. Har især samlet sig omkring de tre første evangelier. I dag for mig et helt væsentligt værktøj i sammenhæng med læsning af evangeliernes. Men nej, aldrig hørt om den før for nogle få år siden. Jeg har i tidens løb deltaget i studiekredse, bibellæsninger, bl.a. sammen med præster. Men intet herom. --- Den seneste udgave af 'synopsen' har fået Johs. Evangeliet (ca. år 100) mere med i opsætningen end tidligere. Herved også lettere at se forskellene, mellem de tre første og Johs. Evangeliet, der ligesom er skrevet, fordi Johannes tilsyneladende ikke har ment, at Jesushistorien har være godt nok fortalt. Johs.'s 'vinkel' er lidt anderledes end de tre andre.

Som eks. fra Jesu korsord, hvor Matt./Mark. (som SL.22,2) bl.a. omtaler Jesu ord som *'Min gud, min gud, hvorfor har du forladt mig'*, hvor Johs. udlægger Jesu ord anderledes, her som eks. *'det er fuldbragt'*. -- **Jeg vurderer det sådan, at man ikke har læst en tekst helt, før man har læst tilsvarende omtale (hvis den findes) hos de andre evangelister. Synopsen er en uundværlig del af en tekstanalyse. Den burde udgives som billigbog, for en bedre adgang for alle i vore menigheder. --**

Endelig skal nævnes, at jeg heller ikke tidligere har fået den teologiske betragtning, at der kan tolkes to måder at se på forholdet vedr. Jesus som Guds søn. **Markus og Johs. Evangelierne, begynder netop ved Jesu døb i Jordan floden, hvilket er udlagt af en teologisk underviser sådan, at det netop kan tolkes som 'begyndelsen', og evt. som Guds 'adoption' af Jesus.**

Således kan det Jesus antages som et ganske almindeligt menneske, eller i yderste fald blot fik "guddommelighed" ved denne 'adoption'. -- Jeg oplever det som en god mulig fortolkning, der umiddelbart giver god sammenhæng med Jesus som *'menneskesønnen'*. -- Altså ikke nødvendigvis fra 'undfangelsen'. -- Personligt kan jeg lide at se nuancerne, og det at trække tingene fra hinanden. **Jeg mister ikke værdierne i Jesushistorien af den grund, heller ikke i betragtning om at være et ganske almindeligt menneske, -- som alle vi andre.**

Jeg står således med en betydelig kritik af kirkens manglende oplysninger om faktiske forhold gennem tiden. Jeg finder det stærkt kritisabelt og nærmest manipulerende, ved ikke nøje at fortælle om den teologiske viden der er og har været tilgængelig gennem tiden, men blot fastholdt den ortodokse udlægning frem til i dag.

Jesushistorien har overlevet i verden i 2000 år, men den har også overlevet i min verden. Igen og igen har jeg lagt kirken bag mig i mit liv, for i perioder igen at vende tilbage. Men hver gang skuffet over 'kirken' og dens ortodokse og nedværdigende forkyndelse. Når jeg ser tilbage, har det næppe nogen sinde været Jesushistorien, der har skuffet mig. Men det kirkelige forløb gennem mit liv, og da også andre forhold, har netop bevirket, at jeg har søgt teologisk indsigt for en bedre 'egen' forståelse. Jesushistorien er ikke kun for mennesker der har troen på, at Jesus var Guds søn, enten fra 'undfangelsen' eller 'adopteret' ved dåben i Jordanfloden. Men også for mennesker der ikke nødvendigvis har den tro, men som er optaget af menneskelivet, om eksistensen, om det at leve sammen med andre på en værdig måde, at bearbejde sin egoisme, som en selvfølgelig del af en vedvarende opdragelse af sig selv og medvirke til andres tilsvarende bearbejdelse. Men ingen tvivl om, at kirken er udgangspunktet for en gudsyndelse, og for mennesker der tror på, at Jesus var Guds søn. - -- **Men hvorfor ikke mødes sammen alligevel. Den tanke er mig ikke fjern. På den måde kan vi skabe en ny vinkel i kirkens fremtid, --- og i befolkningens og fælleskabets fremtid.**

Jødernes Gud Jahve beskrives som 'almægtig'. Jøderne har dyrket dette helt ud. 'Salmernes Bog' er en nærmest 'uendelig' overgivelse til en 'uendelig' gudsmagt. Min påstand er, at Salmernes Bog kan benyttes som grundlag for enhver 'almægtig' gud, det være sig Odin, Zeus, Jahve, Allah etc. Således ikke nødvendigvis for den kristne Gud. Tiden er også til at turde sige, at den kristne Gud ikke nødvendigvis er 'almægtig' som f.eks. Jahve er gjort til. Med videnskabens viden om verden og dens dannelse, herunder jorden, tillader jeg mig at tilkendegive, at ingen Gud, ikke kan flytte på én eneste brik i såvel universet som på jordklodens opbygning. Livets opståen har videnskaben dog alene sine teorier om. Men videnskabens hypoteserne om livets dannelse, er så sandsynlige, at hvis ikke vi tager betragtningerne seriøse, risikerer vi at blive forhånet af eftertiden. At vi imidlertid fortsat mangler en egentlig videnskabelig forklaring på det '**BIG BANG**' der danner udgangspunkt for universets dannelse for omkring 13 til 14 milliarder år siden, bør vi ikke blot konkludere, at det var en almægtig Gud der stod bag. Måske alt sammen bygget på naturlige fysiske love, selvom visse forhold ligger udenfor p.t. almindelig kendt fysik. -- Hvorfor absolut gøre vores Gud almægtig. Lad dog jøderne om det om deres Gud. I øvrigt har jeg registreret, at flere præster i tale og skrift, hyppigere bruger udtrykket 'livets Gud'. Men ingen har givet mig en forklaring om sammenhæng. ----

Ærede Biskopper og Menighedsråd, for det er jer der har ansvaret for vor kirkes fremtid. I tror fortsat vi kan 'foregøgles' fortidens opfattelser. Men konsekvenserne kommer, de er begyndt at melde sig. Gør plads til revision, og gem Gl. Testamentes skabelsesberetning som en 'morsom' historie, det ikke er værdigt at prædike om i en kristen kirke. Alle teorier, om end nogle er hypoteser, samler sig om **evolution**, altså udviklingslæren, fra det mindste levende til os mennesker, gennem en udvikling på ca. 3,6 milliarder år. Sandsynligheden for at vand (ilt og brint) er udgangspunktet for alt liv, er i dag så stor, at teorien bør have plads i den kristne opfattelse. ---

Endelig bør vi forholde os til, at biblen er 'menneskers ord om Gud', -- og ikke 'Guds ord'. Desuden at det er grundlæggende religionslære, at 'al religion er skabt af mennesker'.

Punkt 7 Afsluttende bemærkninger

Nu er det så om tiden er til dette oplæg. Om tiden er til den dialog jeg opfordre til. -- **Tør 'kirken' og dens præstestand, menighedsråd, medierne, politikerne bag den statslige Folkekirke etc., tage imod denne udfordring ?**

--- Jeg vover opfordringen. -- Det er et udfordrende input, der skal medvirke til en større bredder i det kirkelige og det samfundsmæssige kulturelle liv.

Giv et bidrag til at gøre plads til debatten, og til at 'ville' lade menighederne få retten til at 'vide mere', og få reel indsigt i den faktiske teologiske viden, -- netop i den statslige Folkekirke.

Skanderborg 2009 (rev. 2015)

Jørgen Olsen
